

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/286452600>

Аспекти на оценувањето

Book · September 2015

CITATIONS

0

READS

70

2 authors:

Jove Dimitrija Talevski

University "St. Kliment Ohridski" - Bitola

84 PUBLICATIONS **44** CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Violeta Janusheva

University "St. Kliment Ohridski" - Bitola

95 PUBLICATIONS **31** CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

PROBLEMS ARISING FROM THE WIDESPREAD SIMPLIFIED VIEW OF THE TRANSLATION PROCESS [View project](#)

Towards better forms of instruction and learning: CA of the linguistic systems of Turkish, Macedonian and English [View project](#)

ЈОВЕ Димитрија ТАЛЕВСКИ
ВИОЛЕТА ЈАНУШЕВА

АСПЕКТИ
НА
ОЦЕНУВАЊЕТО

ISBN 978-9989-100-43-8

9 789989 100437

ЈОВЕ Димитрија ТАЛЕВСКИ
ВИОЛЕТА ЈАНУШЕВА

**АСПЕКТИ
НА
ОЦЕНУВАЊЕТО**

проф. д-р Јове Димитрија Талевски
вонр. проф. д-р Виолета Јанушева
АСПЕКТИ НА ОЦЕНУВАЊЕТО

Издавач:
Универзитет „Св. Климент Охридски“ – Битола
Педагошки факултет – Битола

За издавачот:
проф. д-р Валентина Гулевска

Рецензенти:
академик проф. д-р Грозданка Гојков
проф. д-р Татјана Атанасоска

Редакција:
проф. д-р Татјана Атанасоска
проф. д-р Деан Илиев
доц. д-р Марија Ристевска
доц. д-р Данче Сивакова
Благоја Благадуша

Лектор:
вонр. проф. д-р Виолета Јанушева

Со одлука на Деканатската управа на Педагошкиот факултет – Битола, број 02-298/2 од 25.6.2015 г. оваа книга е печатена како универзитетски учебник.

ЈОВЕ Димитрија ТАЛЕВСКИ
ВИОЛЕТА ЈАНУШЕВА

АСПЕКТИ НА ОЦЕНУВАЊЕТО

Битола, 2015

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент
Охридски“, Скопје

37.091.212.6-052(075.8)

37.091.26-052(075.8)

ТАЛЕВСКИ, Димитрија Јове

Аспекти на оценувањето / Јове Димитрија Талевски, Виолета
Јанушева. - Битола : Педагошки факултет, 2015. -227 стр.; 30 см

Библиографија: стр. 218-227

ISBN 978-9989-100-43-8

1. Јанушева, Виолета [автор]

а) Ученици – Методи на проверување – Високошколски учебници
COBISS.MK-ID 98898698

Содржина

Предговор

1. Поимот оценување.....	15
1.1. Активност	15
1.2. Оценување	15
1.3. Оценувањето и сродните поими	16
1.3.1. Мерење	16
1.3.2. Вреднување	18
1.3.3. Евалуација	18
1.4. Упатства за оценување	18
1.4.1. Планирање на оценувањето	18
1.4.2. Избор на техники за оценување и изработка на инструменти	20
1.4.3. Спроведување на процесот на оценување	21
1.4.4. Формирање оценка	24
1.4.5. Информирање за сознанијата од оценувањето	26
2. Предмет на оценувањето.....	28
2.1. Предмет на оценувањето	28
2.1.1. Практиката и предметот на оценувањето	28
2.1.2. Постигањата на учениците како предмет на оценувањето	29
3. Видови оценување	32
3.1. Оценување според симболите со кои се изразува оценката	32
3.1.1. Бројчано оценување.....	32
3.1.1.1. Видови скали за оценување	34
3.1.1.2. Бројчани скали за оценување.....	34
3.1.1.3. Азбучни скали за оценување	35
3.1.1.4. Комбинирани скали за оценување	35
3.1.1.5. Скала положил – не положил	35
3.1.2. Описно оценување.....	35
3.1.2.1. Видови на записи (описи, белешки).....	38
3.1.2.1.1. Тековно водење на белешки (записи, описи).....	38
3.1.2.1.2. Редовни (тековни) коментари	39
3.1.2.1.3. Записи на крајот од учебната година	39
3.1.2.1.4. Примери од практиката	44
3.2. Оценување според времето кога се реализира	47
3.2.1. Дијагностичко оценување	47
3.2.1.1. Практиката и дијагностичкото оценување	49
3.2.2. Формативно оценување.....	51
3.2.2.1. Практиката и формативното оценување.....	53
3.2.3. Сумативно оценување	55
3.2.3.1. Активност	56
3.3. Оценување врз основа на тоа со што се споредуваат постигањата	57
3.3.1. Нормативно оценување	57
3.3.2. Критериумско оценување	59
3.3.3. Ипсативно оценување	60

3.4.	Оценување според постапката	60
3.4.1.	Аналитичко оценување	60
3.4.2.	Глобално (холистичко) оценување	61
4.	Улогата на повратната информација во оценување на процесот на учење	62
4.1.	Повратна информација – поим.....	62
4.2.	Форма на повратната информација	65
4.2.1.	Усна повратна информација	65
4.2.1.1.	Слабости на усната повратна информација.....	66
4.2.1.2.	Активност	66
4.2.2.	Писмена повратна информација.....	67
4.2.2.1.	Активност	67
4.2.2.2.	Активност	68
4.3.	Ефективна повратна информација.....	69
4.3.1.	Практиката и повратната информација	69
4.3.1.1.	Приспособување, односно модификација на наставата.....	69
4.3.1.2.	Стратегии, техники и активности за унапредување на поучувањето и оценувањето	70
4.3.1.3.	Повратна информација од наставникот	71
4.4.	Квалитетна повратна информација.....	73
4.5.	Вклучување на повратна информација од учениците и соучениците	73
4.6.	Карактеристики на повратната информација	73
4.6.1.	Навременост	73
4.6.2.	Одмереност	74
4.6.3.	Корективност	74
4.6.4.	Континуираност	75
4.6.5.	Конкретност	75
4.6.6.	Јазик	75
4.6.7.	Индивидуализираност	76
4.6.8.	Повратната информација никогаш не нуди готови решенија	76
4.6.9.	Јасност, корисност и прифатеност	76
4.7.	Ученикот и повратната информација	76
4.8.	Стратегии за давање повратна информација	76
4.9.	Пофалбата како повратна информација	77
4.10.	Ефекти од квалитетната повратна информација	78
5.	Оценувањето и наставните цели	80
5.1.	Оценувањето како составен дел на наставниот процес	80
5.2.	Идентификување на наставните цели	81
5.3.	Наставните цели и оценувањето во наставата	81
5.3.1.	Општи (глобални) цели	82
5.3.2.	Посебни наставни цели	82
5.3.3.	Конкретни цели или крајна цел на учењето	82
5.3.3.1.	Примери за добро формулирани наставни цели (посебни цели и крајни цели)	84
5.3.3.2.	Активност	84

5.4.	Блумовата таксономија и наставните цели	85
5.4.1.	Активност	87
5.4.2.	Активност	87
5.4.3.	Шесте категории на когнитивниот домен на Блумовата таксономија	87
5.4.3.1.	Активност	94
5.4.4.	Ревидирана верзија на Блумовата таксономија.....	94
5.4.4.1.	Фактичко знаење.....	100
5.4.4.2.	Концептуално знаење.....	100
5.4.4.3.	Процедурално знаење.....	100
5.4.4.4.	Метакогнитивно знаење.....	101
5.4.4.5.	Активност	102
5.4.5.	Листа за проверка и за вреднување на крајните цели на учењето	103
6.	Стандарди, критериуми и показатели на постигањата на учениците	104
6.1.	Активност	104
6.2.	Активност	104
6.3.	Суштината на поимот стандард.....	104
6.3.1.	Активност	104
6.3.2.	Како се изработуваат стандардите?	105
6.3.3.	Активност	105
6.3.4.	Функција на стандардите	106
6.4.	Критериум – поим	106
6.4.1.	Како се изработуваат критериумите?	106
6.4.2.	Поделба на критериумите според структурата	107
6.4.2.1.	Композитен критериум	107
6.4.2.2.	Многукратен критериум	108
6.4.3.	Поделба на критериумите според начинот на утврдување	108
6.4.3.1.	Априористички критериум	109
6.4.3.1.1.	Критериумите изработени од наставниците	110
6.4.3.1.2.	Практиката и критериумите.....	111
6.4.3.1.3.	Предности на априористичкиот критериум	112
6.4.3.1.4.	Слабости на априористичкиот критериум.....	112
6.4.3.1.5.	Диференциран априористички критериум	112
6.4.3.1.6.	Активност	113
6.4.3.2.	Емпириски критериум.....	114
6.4.3.2.1.	Слабости на емпирискиот критериум	114
6.5.	Показатели	115
6.5.1.	Активност	115
6.5.2.	Примери.....	115
6.5.2.1.	Пример 1	116
6.5.2.2.	Пример 2.....	116
6.5.2.3.	Активност	117
7.	Метриски карактеристики на мерните инструменти и на оценката	119

7.1.	Основни метриски карактеристики на инструментот и на оценката	119
7.1.1.	Валидност	119
7.1.1.1.	Содржинска валидност	119
7.1.1.2.	Активност	122
7.1.2.	Доследност (релијабилност)	123
7.1.2.1.	Некои фактори кои доведуваат до грешки во мерењето	125
7.1.3.	Објективност	125
7.1.3.1.	Активност	125
7.1.3.2.	Активност	126
7.1.4.	Дискриминативност (осетливост)	126
7.1.4.1.	Дискриминативност кај нормативните тестови	127
7.1.4.2.	Дискриминативност кај критериумските тестови	128
7.2.	Причини за слабата метриска вредност на оценките за постигањата на учениците	128
7.2.1.	Фактори кои се однесуваат на учениците	128
7.2.1.1.	Одговорот може да е нејасен и неодреден	129
7.2.1.2.	Вербалните способности на учениците	129
7.2.1.3.	Емоционалната стабилност на учениците	129
7.2.1.4.	Способноста на учениците да ги толкуваат реакциите на наставникот	130
7.2.2.	Фактори кои се однесуваат на наставникот	130
7.2.2.1.	Логичка грешка	131
7.2.2.2.	Константна грешка	131
7.2.2.3.	Ефект на редоследот	131
7.2.2.4.	Приспособување на критериумот кон квалитетот на класот	132
8.	Автентично оценување	133
8.1.	Автентично оценување – поим	133
8.1.1.	Примери за автентично оценување	133
8.1.2.	Предности на оценувањето според практичната оспособеност	134
8.2.	Листи за оценување	134
8.2.1.	Листи за аналитичко оценување	135
8.2.1.1.	Елементи на листите за аналитичко оценување ...	136
8.2.1.2.	Предности на листите за аналитичко оценување .	137
8.2.1.3.	Недостатоци на листите за аналитичко оценување	137
8.2.2.	Листи за холистичко оценување	137
8.2.2.1.	Предности на листите за холистичко оценување .	138
8.2.2.2.	Недостатоци на листите за холистичко оценување	138
8.3.	Активност	138
9.	Дискусија и структурирани разговори	140
9.1.	Влијание на дискусијата	140
9.2.	Дискусијата и прашањата	141
9.3.	Структурирани разговори (интервјуа)	141

9.3.1. Цели на структурираните разговори.....	142
9.3.2. Предности на структурираните разговори	143
9.3.3. Недостатоци на структурираните разговори.....	143
9.3.4. Употреба на структурираните разговори	144
9.3.5. Фази во разговорот со ученикот.....	145
9.3.6. Активност	146
9.3.7. Евиденција на резултатите од разговорот	146
9.3.8. Видови разговори	147
9.3.8.1. Разговори со примери.....	147
9.3.8.2. Разговори со предвидување	147
9.3.8.3. Разговори со сортирање	147
9.3.8.4. Разговори со решавање проблеми	148
9.3.9. Анализа.....	148
9.3.10. Техника – гласно размислување.....	148
9.3.11. Сугестии за подобрување на структурираните разговори.....	148
10. Оценување со есејски прашања.....	149
10.1. Активност	149
10.2. Видови есејски прашања	149
10.2.1. Есејски прашања со опширен одговор	149
10.2.1.1. Предности на есејските прашања со опширен одговор	150
10.2.1.2. Недостатоци на есејските прашања со опширен одговор	150
10.2.2. Есејски прашања со ограничен одговор	150
10.2.2.1. Предности на есејските прашања со ограничен одговор	151
10.2.2.2. Недостатоци на есејските прашања со ограничен одговор	151
10.3. Упатства за составување есејски прашања	151
10.3.1. Активност.....	153
10.3.2. Упатство за пишување одговор на есејско прашање за одредена тема – пример 1	154
10.3.3. Упатство за пишување – пример 2.....	154
10.4. Фактори од кои зависи оценувањето на есејските прашања	155
10.5. Оценувањето на есејските прашања.....	155
10.5.1. Активност	156
10.5.2. Пример на листа за аналитичко оценување на есејско прашање со опширен одговор	156
10.5.3. Активност	161
10.5.4. Активност	161
10.5.5. Активност.....	161
10.5.6. Писмена повратна информација по есејското прашање.....	161
10.5.7. Пример за оценување на есејско прашање со ограничен одговор.....	161
10.5.7.1. Активност	162

10.5.8. Листа за вреднување на квалитетот на есејското прашање	162
10.5.8.1. Активност	163
11. Усни презентации	164
11.1. Активност	164
11.2. Активност	164
11.3. Пример на листа за аналитичко оценување на усна презентација.....	165
11.3.1. Активност.....	170
11.3.2. Активност.....	170
11.3.3. Активност.....	170
11.4. Поврзување на крајните цели на учењето со оценувањето на практичната оспособеност за усна презентација.....	170
12. Проектна задача	172
12.1. Активност	172
12.2. Проектна задача.....	172
12.2.1. Карактеристики на групниот проект.....	173
12.2.2. Фази во изработка на проектната задача	173
12.2.3. Оценување на проектната задача	175
12.2.3.1. Техники за оценување на проектната задача	176
12.2.3.2. Развивање план за оценување на проектната задача.....	177
12.2.3.3. Активност	180
13. Оценување со тестови на знаење.....	182
13.1. Активност	182
13.2. Активност	183
13.3. Активност	183
13.4. Активност	183
13.5. Активност	184
13.6. Стандардизирани тестови.....	184
13.6.1. Нормативни тестови	184
13.6.2. Критериумски тестови	184
13.7. Нестандардизирани (неформални) тестови.....	184
13.7.1. Објективен тест на знаење	185
13.7.1.1. Задачи во кои ученикот сам го бележи одговорот.....	185
13.7.1.2. Задачи со довршување или дополнување на реченица	186
13.7.1.3. Задачи со поврзување, идентификување и средување	186
13.7.1.4. Упатство за составување на задачи од првата група	187
13.7.1.5. Бодирање на задачите од првата група.....	187
13.7.1.6. Предности на задачите од првата група	188
13.7.1.7. Недостатоци на задачите од првата група.....	188
13.7.2. Задачи со избирање на одговори	189
13.7.2.1. Задачи со двочлен избор	189

13.7.2.2. Упатства за пишување на задачи со двочлен избор	189
13.7.2.3. Бодирање на задачите од втората група	190
13.7.2.4. Предности на задачите од втората група	190
13.7.2.5. Недостатоци на задачите од втората група	191
13.7.3. Задачи со повеќекратен избор	191
13.7.3.1. Упатство за пишување на задачи од третата група	192
13.7.3.2. Предности на задачите од третата група	194
13.7.3.3. Недостатоци на задачите од третата група	194
13.7.3.4. Бодирање на задачите од третата група	194
13.7.3.5. Комбинирање на тест	195
13.7.3.6. Активност	196
13.7.3.7. Активност	196
13.7.3.8. Активност	196
13.7.3.9. Активност	196
13.8. Планирање на тестот	196
13.8.1. Прва фаза – Определување на целта на тестот	196
13.8.2. Втора фаза – Определување на содржината на тестот	197
13.8.3. Трета фаза – Утврдување на видовите задачи што ќе се употребат во тестот	198
13.8.4. Четврта фаза – Определување на бројот на задачите во тестот	198
13.8.5. Петта фаза – Пишување задачи за тестот	199
13.8.6. Шеста фаза – Средување на задачите во тестот	199
13.8.7. Седма фаза – Пишување упатство за решавање на задачите од тестот	200
13.8.8. Осма фаза – Техничко средување на тестот	200
13.8.9. Деветта фаза – Составување на клуч за тестот	201
13.8.10. Десетта фаза – Подготвување на лист за одговори	201
13.8.11. Единаесетта фаза – Испробување на тестот	201
14. Самооценување и оценување од соученици	203
14.1. Активност	203
14.2. Самооценување	203
14.2.1. Фази во самооценувањето	204
14.2.2. Самооценувањето во наставата	206
14.2.3. Како да се развие самооценувањето во училищата?	207
14.2.4. Вклученост во самооценување и оценување од соученици	209
14.3. Техники за самооценување и оценување од соученици	210
14.3.1. Моделирање на задачата	210
14.3.2. Поставување прашања	210
14.3.3. Техника семафор	211
14.3.4. Водење аналитичко-рефлексивни дневници	211
14.3.5. Користење на листа со критериуми и индикатори за секоје ниво посебно	211
14.3.6. Дискусија	211
14.3.7. Самопрашување и метакогниција	211

14.3.8. Табела знам – сакам да знам – научив	212
14.3.9. Дневник за учење или дневник за самооценување	213
14.3.9.1. Активност.....	213
14.4. Придобивки за учениците од самооценувањето.....	214
14.5. Оценување од соученици.....	214
14.6. Пример за подготовка на наставен час со користење на техники за самооценување и оценување од соученици	214
14.6.1. Активност	217
15. Користена литература.....	218

ПРЕДГОВОР

Важен сегмент од целокупните реформи во образованието, воопшто, е подобрување на системот за оценување на постигањата на учениците. Оценувањето, во голема мера, придонесува за подобрување на квалитетот на образованието и за неговиот развој. Тоа е повеќедимензионален и повеќеслоен феномен кој станува сè поактуелен меѓу сите директни и индиректни учесници во воспитно-образовниот процес во училиштата, но и меѓу стручните лица во поширокото опкружување, што придонесува за неговата значајна улога во општеството. Особено се актуализира прашањето за објективноста на оценувањето и за недоволната метриска валидност и на оценувањето и на оценките.

Формативното оценување се наметнува како нова парадигма во оценувањето која се фокусира, пред сè, на оценување кое е континуирано и развојно и кое се случува додека учениците се сè уште во процес на учење и на преден план ги става учениците како активни учесници во наставниот процес. Тоа е интегрален дел од наставниот процес, систематски процес кој има големо значење за квалитетот на образованието воопшто. При оценувањето на постигањата на учениците, всушност, се собираат и интерпретираат различни информации за учењето и постигањата на учениците, се проценува степенот на постигнатост на утврдените стандарди и наставни цели, а потоа се определува нивната вредност. Формативното оценување има превентивен и корективен карактер, односно тоа ги поттикнува и насочува идните постапки на учениците и на наставниците така што влијае и врз текот на наставата и врз постигањата на учениците. Тоа влијае врз поучувањето, учењето и врз целокупниот развој на учениците и е во насока на моделирање на наставниот процес за да се постигнат утврдените цели и стандарди. Преку формативното оценување се остваруваат повисоки стандарди за учење.

Учебникот им е наменет, пред сè, на студентите по предметот оценување на учениците на првиот циклус студии како основна литература и на студентите по предметот докимологија на вториот циклус студии како дополнителна литература на Педагошкиот факултет во Битола. Секако, во

него, корисни информации можат да најдат студентите од сите факултети кои подготвуваат наставен кадар, наставниците кои го имплементираат оценувањето во својата секојдневна наставна практика, но и сите, кои на каков било начин, се заинтересирани за прашања поврзани со оценувањето.

Содржините во овој учебник се резултат, пред сè, на нашето повеќегодишно теоретско и практично проучување на прашања поврзани со овој значаен општествен феномен и на систематизиран и синтетизиран начин прикажуваат одредени аспекти на оценувањето кои се директно поврзани со виталните сегменти од секојдневната практика на наставникот: карактеристиките на формативното оценување, неговата поврзаност со наставните цели, улогата на Блумовата таксономија, стандардите, критериумите и со показателите за успешност, карактерот на повратната информација, метричките карактеристики на оценувањето и на оценката и сл., а прикажани се и карактеристиките на одредени постапки за оценување на различни активности на учениците, на пример, усни презентации, есејски прашања, тестови, проектни задачи и сл.

Овој учебник нема за цел да им наметне правила за оценување на наставниците, зашто наставниот процес, е, пред сè, креативен чин. Тој е повеќе во насока да поттикне критичко размислување кај наставниците и кај идните студенти – наставници за важноста на оценувањето во наставната практика, за потребата од континуирано оценување на постигањата на учениците, како и за потребата од постојано усовршување и надградување во оваа област, со цел оценувањето да биде пообјективно и оценката да ги одразува реалните постигања на ученикот.

Авторите